

ВТРАТИ

Ігор РОЖКО, Ірина КОЙНОВА, Святослав ЗЮЗИН
Львівський національний університет імені Івана Франка

МИКОЛА НАЗРУК – ВІДОМИЙ НАУКОВЕЦЬ, ПЕДАГОГ, ПРИРОДООХОРОНЕЦЬ

Лише той учитель, хто живе так, як навчає
Григорій Сковорода

Назарук Микола Миколайович (10.06.1953 – 30.07.2023) широко відомий не тільки на наукових теренах України, а й за її межами, доктор географічних наук, професор кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, авторитетний фахівець, педагог, експерт наукових здобутків молодих науковців, автор понад двохсот наукових та навчально-методичних праць.

Народився Микола Миколайович 10 червня 1953 року в с. Древині Іваничівського району Волинської області в селянській родині. Природа Волині формувала світогляд майбутнього науковця, його відчуття причетності до природи, її багатства та необхідності її охорони. Робота на Іваничівському цукровому заводі після закінчення школи сприяла усвідомленню протиріч між діяльністю людини й природою.

У 1972 році поступив на перший курс географічного факультету Львівського державного університету імені Івана Франка, який закінчив у 1977 році. За скеруванням працював вчителем географії Павлівської середньої школи Іваничівського району Волинської області. Навчання на географічному факультеті заклало наукове підґрунтя майбутнього відомого науковця, а робота вчителем географії сприяла виробленню необхідних педагогічних навичок у спілкуванні й донесенні своїх переконань до зацікавленої аудиторії.

У 1990 році у Львівському державному університеті імені Івана Франка Микола Назарук захистив дисертаційну роботу «Філософсько-методологічні основи екологічного виховання в сучасних умовах» на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук, що стало основою формування майбутнього відомого вченого філософа, географа, еколога та сконцентрувало його увагу на важливості екологічної освіти та виховання молоді для ефективного вирішення екологічних проблем.

З 1990 до 1996 року Назарук М.М. працював доцентом кафедри екології та ландшафтної архітектури Львівського лісотехнічного інституту (нині Національний лісотехнічний університет України). У 1994 року Миколі Назаруку присвоєно вчене звання доцента кафедри екології та ландшафтної архітектури. У цей період почався активний період творчого доробку вченого. Микола Миколайович публікує численні наукові праці,

підручники, навчальні та навчально-методичні посібники, а також проводить активну роботу в царині поширення екологічних знань, виконуючи обов'язки вченого секретаря Методичної комісії при Міністерстві освіти України.

З 1996 року працював у Львівському національному університеті імені Івана Франка на кафедрі раціонального використання природних ресурсів та охорони природи: доцентом (1996-2010 рр.) та професором (2010-2023 рр.). Творчі наукові пошуки Миколи Миколайовича у цей період були спрямовані на дослідження соціоекологічних проблем, екологічних проблем міських територій, ревіталізацію соціоекосистем. На цей час такі дослідження перебували на етапі розвитку та становлення. За ініціативи та під керівництвом д. г. н., професора Назарука М.М., на кафедрі сформувався новий науковий напрям, предметом дослідження якого є соціоекологічні проблеми та урбосередовище.

З 2000 до 2004 роки М. Назарук був заступником декана географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка з виховної роботи. Микола Миколайович приділяв велику увагу кожному студенту, був не тільки викладачем, але й порадиником, старшим другом та наставником. Активізував студентську наукову роботу та започаткував на факультеті організацію щорічної наукової студентської конференції, до якої тепер долучилися аспіранти, і вона вийшла на всеукраїнський рівень. Микола Назарук користувався високим беззаперечним авторитетом серед викладачів та студентів. Чимало уваги приділяв студентській науковій роботі: тільки за останні 10 років, у період з 2013 до 2023 рр., у співавторстві із студентами було опубліковано 28 наукових статей. За результатами опитування Микола Миколайович неодноразово був визнаний кращим викладачем та порадиником академічних груп студентів географічного факультету. Професор завжди ставав добрим другом студентам, допомагав їм розвиватися, підтримував у всіх починаннях та дуже тішився їхніми успіхами. Його любов до своєї роботи та харизма впливали не тільки на професійний розвиток студентів, але й на їхні життєві цінності та погляди.

У 2010 році Микола Миколайович успішно захистив дисертаційну роботу «Конструктивно-географічні основи розвитку і функціонування соціально-екологічних систем великого міста» на здобуття наукового ступеня доктора географічних наук. У 2012 році Вища атестаційна комісія присвоїла М. М. Назаруку вчене звання професора кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи.

Науковий доробок професора Назарука залишився у численних монографіях, присвячених широкому спектру соціоекологічної проблематики Львова та області: людський потенціал як домінуючий чинник функціонування соціоекосистеми міста; динаміка природного середовища та його вплив на соціоекосистему (антропогенна трансформація рельєфу, ґрунтів, кліматичних умов, водних ресурсів, зміни рослинного та тваринного світу, техногенні впливи на довкілля та їхні негативні наслідки в урбосистемах Львова). Слід згадати монографії: «Львів у ХХ столітті: соціально – екологічний аналіз», 2008; «Львів на початку ХХІ століття», 2015; «Львів: природа навколо нас», 2016 (у співавторстві); «Львів: місто, природа, простір», 2022; «Малі міста Львівської області: конструктивно-географічне дослідження», 2020 (у співавторстві). Ці монографії є не лише теоретичною основою для формування та збалансованого розвитку соціоекосистем великих міст, але й практичними рекомендаціями, тому стали настільними книгами управлінців різного рівня.

Вагомим здобутком є колективна монографія за редакцією Миколи Назарука «Львівська область: природні умови та ресурси» (2018), присвячена 30-річчю кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка загальним обсягом 592 сторінки. До написання монографії долучились 41 автор - відомі фахівці природничих наук, що здійснили комплексний аналіз сучасних природних умов та ресурсів Львівщини, окреслили головні проблеми їхнього використання. Підсумком філософсько-природничих

наукових пошукувань Миколи Миколайовича стала монографія «Філософія довкілля та природокористування» (2019), де розглянуто роль філософії довкілля для екологічної безпеки людської цивілізації та вирішення глобальних проблем.

Під керівництвом Миколи Миколайовича Назарука кандидатські дисертації захистили: Кепеняк Надія, 2016; Жук Юрій, 2018; Терлецька Оксана, 2019.

З 2019 року професор Назарук долучився до координування роботи у Національній докторській школі з екологічної політики, менеджменту та техноекології, що започаткована в рамках проекту Ерасмус+ «Integrated Doctoral Program for Environmental Policy, Management and Technology – INTENSE», і працює на базі ННІ Екології Харківського національного університету імені Каразіна.

Лекції Назарука М.М. з екології, філософії довкілля та природокористування, соціальної екології відзначалися предметністю, змістовністю, теоретичною обґрунтованістю, правильною методичною побудовою, доступністю й оригінальністю. Микола Миколайович є автором низки навчальних програм популярних лекційних курсів та спецкурсів, постійно видавав нові підручники та навчальні посібники. Серед найбільш популярних «Основи соціоекології» (1995, у співавторстві); «Основи екології та соціоекології» (2000, у співавт.); «Екологічний менеджмент: запитання та відповіді» (2004, у співавторстві); «Промислова екологія» (2006, у співавторстві); «Соціальна екологія: Взаємодія людського суспільства і природи» (2013); «Управління природокористуванням: оцінка впливу на довкілля» (2022 у співавторстві) та ін. Професор Назарук М.М. був членом навчально-методичної комісії з екології при МОН України.

За вагомий внесок у розвиток вищої освіти в Україні у 2017 році Миколу Миколайовича обрано Академіком Академії Вищої школи МОН України, а згодом присвоєно звання Заслужений працівник освіти України.

Назарук М.М. проводив активну науково-педагогічну і громадську діяльність. Читав лекції для слухачів Малої академії наук, був членом журі різноманітних конкурсів школярів з екології, проводив заняття з вчителями на курсах підвищення кваліфікації, виступав перед громадськістю у ЗМІ, тому мав високий авторитет серед вчителів шкіл, керівників гуртків позашкільної роботи, викладачів. Професор Назарук був активним та екосвідомим, неодноразово був ініціатором та брав участь у екологічних акціях, які організовувалися кафедрою.

Микола Миколайович Назарук був відомим вченим-фахівцем в галузі конструктивної географії, прикладної екології та соціоекології, він працював членом спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертаційних робіт провідних університетів України: в Київському національному університеті імені Т. Г. Шевченка (Д.26.000.07), Львівському національному університеті імені Івана Франка (Д.35.051.08), Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки (К 32.051.08) та Харківському національному університеті імені Каразіна (К 64.051.04).

Професор Назарук М.М. був членом науково-технічної ради Львівського національного університету імені Івана Франка, одним із редакторів наукового вісника Львівського національного університету серія «Географія», членом Вченої ради університету імені Івана Франка та наукового товариства імені Тараса Шевченка. Цінували знання та досвід наукової роботи Миколи Миколайовича також і дирекції об'єктів природо-заповідного фонду західних областей України, він був членом науково – технічної ради НПП «Сколівські Бескиди». Микола Миколайович вболівав за збереження унікальних природних об'єктів і долучався до їхнього створення. За його ініціативи природо-заповідний фонд міста Львова поповнився кількома ботанічними пам'ятками природи, долучився професор і до обґрунтування необхідності створення ландшафтної заказника «Торфовище Білогорща».

За вагомий внесок у розвиток української науки, значні педагогічні досягнення, які сприяють соціально-екологічним перетворенням й утворюють високий авторитет

науковців Львівщини в Україні та світі професор Назарук Микола Миколайович неодноразово був нагороджений грамотами та подяками Ректора ЛНУ імені Івана Франка, Львівської обласної ради, Львівської обласної державної адміністрації, Львівської міської ради, МОН України. У 2018 р. був нагороджений медаллю "За успіхи в науково-педагогічній діяльності", а у 2023 р. Грамотою Кабінету Міністрів України – це й була найбільша відзнака та нагорода, яку професор дуже цінував.

Помер Микола Миколайович Назарук на 71 році життя, 31 липня 2023 року у Львові. Професіоналізм Миколи Миколайовича, життєвий досвід, високі моральні стандарти та щира тепла підтримка для колег завжди створювали сприятливе комфортне середовище там, де він був. Власним прикладом професор довів, що ефективна освіта базується на світлі та доброті, щирих дружних відносинах, ґрунтовних знаннях.

Головне, що залишив після себе Микола Миколайович – тепло у серцях та думках усіх людей, з котрими йому доводилось працювати та спілкуватись. Вічна і світла пам'ять Миколі Миколайовичу – чудовій людині, доброму пораднику, прекрасному науковцю, Вчителю, великому життєлюбу!